

A R A Ş T I R M A M A K A L E S İ / R E S E A R C H A R T I C L E

DOI: 10.52122/nisantasisbd.1204029

ELEŞTİREL KURAM BAĞLAMINDA YENİDEN YORUMLANAN HEGEMONYA: SİVİL TOPLUM, İKTİDAR VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Arş. Gör. Seda GÜREL*

*Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler
Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Pr.

e-posta: seda.gurel@nisantasi.edu.tr

ORCID 0000-0003-2991-7819

Prof. Dr. Mehmet Akif OKUR*

*Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi, Siyaset bilimi ve Uluslararası İlişkiler Pr.

e-posta: maokur@yildiz.edu.tr

ORCID 0000-0001-5095-6113

ÖZ

İletişim çağında uluslararası politikanın kültürel çekicilik gibi parametrelerle kurduğu ilişki, en az ekonomik, politik ve askeri güç unsurlarıyla olan ilişkisi kadar önem arz etmektedir. Devlet aygıtının aktif rıza temeline dayanma ihtiyacının artması anlamına gelen bu durum iktidar ile sivil toplum arasındaki ilişkinin doğasını anlamaya yönelik çalışmaları daha da önemli kılmaktadır. Bu çalışmada hegemonik iktidarın inşasında kültürün bir araç vazifesi gördüğü ön kabulünden hareket edilerek sivil toplum ile kültür ilişkisinin doğasına odaklanılmaktadır. Bu çerçevede Antonio Gramsci ve Robert Cox tarafından hegemonik iktidarın kaynağının ne olduğu, hegemonik düzenin nasıl tesis edildiği ve hegemonyanın nasıl sürdürülebilir kılındığı üzerine yürütülen tartışmalar ve bu tartışmalar ışığında ortaya konulan kavramlar mercek altına alınmaktadır. Neticede gerek Gramsci'nin gerekse Cox'un perspektifinden hegemonik sistemlerin devletler arası ilişkilerle sınırlandırılmadığı, iktidarın köklerini sivil toplumdan aldığı, rıza üzerine kurulduğu ve aydınların yürüttükleri kültürel faaliyetlerle kritik bir rol üstlendikleri sonucuna varılmaktadır. En nihayetinde ortaya çıkan kavramsal çerçeve ile literatüre katkı sağlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hegemonya, Kültürel Hegemonya, Eleştirel KuramHEGEMONY REINTERPRETED IN THE CONTEXT OF CRITICAL THEORY: THE
RELATION BETWEEN CIVIL SOCIETY, POWER, AND CULTURE

ABSTRACT

In the communication age, the relationship of international politics with parameters such as cultural attractiveness becomes more of an issue at least as significant as its relation to economic, political, and military power elements. This situation means that the need for the state to rely on the active consent of civil society has increased and makes studies to understand the nature of the relation between power and civil society even more important. This study focuses on the nature of the relationship between civil society and culture, based on the pre-admission that culture can be considered as a tool in the construction of hegemonic power. In this context, the debates led by Antonio Gramsci and Robert Cox, related to the source of hegemonic power, the construction of hegemonic order, and the continuity of hegemony besides the concepts put forward in the light of those discussions are examined. As a result, it is concluded that hegemonic systems are not limited to interstate relations, potency takes its roots in civil society and is based on consent, and intellectuals play a critical role via cultural activities. All in all, the study contributes to the literature through the revealed conceptual framework.

Keywords: Hegemony, Cultural Hegemony, Critical Theory

Geliş Tarihi/Received: 14.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 18.12.2022

Yayın Tarihi/Printed Date: 31.12.2022

Kaynak Gösterme: Gürel, S. ve Okur M. A., (2022). "Eleştirel kuram bağlamında Yeniden Yorumlanan Hegemonya: Sivil Toplum, İktidar ve Kültür İlişkisi". *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(10) 454-466.

GİRİŞ

İletişim çağında uluslararası politikanın ekonomik, politik ve askeri güç unsurları ile ilişkisinin yanında kültür gibi çeşitli parametrelerin çekiciliğine dayanan unsurlar ile ilişkisi de ön plana çıkmaktadır. Devlet aygıtının gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde artış gösteren rıza üretme kapasitesi bağlamında iktidar ile sivil toplum arasındaki ilişkinin doğasına dair çalışmalar önem kazanmış durumdadır. Devlet iktidarının köklerini sivil toplumda arayan bu çalışma, kültürün sivil toplumda üretilen bir iktidar inşa etme aracı olduğu ön kabulüne dayanmaktadır. Bu çerçevede devlet, hegemonik iktidar, sivil toplum ve kültür arasındaki ilişkinin doğasının ne olduğu sorusuna yanıt aranmaktadır.

Eleştirel kuram perspektifinden kaleme alınan bu çalışmada Antonio Gramsci, Robert Cox ve ardıllarının hegemonik düzenin tesis edilmesi, sürdürülmesi ve bu süreçte aydınlar tarafından üstlenilen kültürel faaliyetler hakkındaki analizleri etraflıca incelenmektedir. Bu bağlamda öncelikle gerek felsefi gerekse siyasal gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak sivil toplum, hegemonya ve iktidar kavramlarının sınırları çizilmektedir. Daha sonra hegemonik düzenin devamlılığında kritik önem atfedilen aydınlar, kamuoyu ve kültürel hegemonya kavramlarına odaklanılmaktadır. Takiben sivil toplumdaki muhtelif gruplar arasındaki rekabetin ve iktidar mücadelesinin bir uzantısı olan dil, kültür ve felsefe savaşına ayrı bir parantez açılmaktadır. Ayrıca dünya düzeninin yapısal özelliklerini belirlemek amacıyla devlet ve sivil toplum kompleksi, maddi kabiliyetler, fikirler ve kurumlar mercek altına alınmaktadır. Son olarak dünya hegemonu modeli bağlamında tarihsel blok tarafından üstlenilen kültürel faaliyetlere ve oluşturulan evrensel vizyona dikkat çekilmektedir.

Neticede bu çalışmada hegemonik sistemlerin yalnızca devletler arası ilişkiler olarak görülmediği, devlet, devletler ya da devlet-özel aktörler koalisyonuna denk gelebileceği, hegemonyanın evvela hâkim grubun sivil toplumunda doğup devletini denetim altına aldığı, akabinde sınır dışına doğru yayılarak ikincil devletlerin sivil toplumları nezdinde müttefikler edindiği ve hegemonik iktidar mücadelesinde aydınların yürüttüğü kültürel faaliyetlerin etkili bir araç olduğu ifade edilerek aşamalı bir süreç tarifi yapılmaktadır. En nihayetinde hegemonya kavramının eleştirel kuram bağlamında yeniden yorumlandığı bu çalışmada araştırmacılar için bir kavramsal çerçeve ortaya konularak literatüre katkı sağlanmaktadır.

1. Sivil Toplum, Hegemonya ve İktidar

İktidar-sivil toplum ilişkisinin doğasını anlamaya yönelik çalışmaların özünde hâkim grubun gücünün kaynağının ne olduğu ve mevcut konumunu nasıl sürdürülebilir kıldığı sorularına yanıt aranmaktadır. Bir toplumda belirli grupların nasıl güç kazanıp da hâkim konuma geldiğinin anlaşılması, muhalif grupların iktidara gelmek için benzer adımlar izlemesine olanak sağlaması hasebiyle önem arz etmektedir (Ransome, 2011: 17). Nitekim bu durumun anlaşılması, esasen sivil toplum üzerinde iktidar mücadelesi veren muhtelif gruplar için bir yol haritası oluşturulmasına imkân sağlamaktadır.

Sivil toplum kavramının sınırları çizilirken etkili olan düşünce akımları çeşitlilik göstermektedir. Bazı düşünürler sivil toplumu, özel çıkarların ve burjuvazinin alanı olarak, bazı düşünürler ise devletten ve sermayeden ayrı sosyal güçlerin özgürleştirici faaliyet alanı olarak tanımlamaktadır. Gramsci, sivil toplumu hem burjuvazinin hegemonyasının sürdürüleceği bir zemin hem de özgürleştirici karşı hegemonyanın inşa edilebileceği bir zemin şeklinde tanımlayarak her iki anlamı da benimsediğini ortaya koymaktadır (Cox, 1999: 3).

Felsefi ve siyasal bir gelişim sürecinden geçen hegemonya kavramının kökeninde liderlik ve hakimiyet anlamları yer almaktadır. Kavram genel olarak bir devletin bir başka devlet üzerinde kurduğu siyasal hakimiyeti, üstünlüğü ve baskıyı anlatmak için kullanılmaktadır (Altay, 1983: 175). Gramsci için hegemonya, belirli toplumlarda güç ilişkilerinin doğasını ortaya koymak için

kullanılan bir kavramdır. Hegemonik düzen kavramıyla ise, belirli gruplar arasındaki ve sivil toplum ile devlet arasındaki ilişkilerin zor unsurlarından ziyade rıza unsurlarına dayandığı bir düzen kastedilmektedir (Gill ve Law, 1989: 476). Biraz daha detaylandırmak gerekirse, Gramsci'nin perspektifinden hegemonyanın "zor unsurlarıyla bezeli bir zırh ile muhafaza edilen bir tür uzlaş" olduğu sonucuna varılmaktadır (Robinson, 1996: 615-665; Okur, 2015: 138). Bir başka ifadeyle hegemonik düzende zorlama unsurları ve ikna unsurları bir çatı altında toplanmaktadır.

Hegemonik düzenin tesis edilmesi ve sürdürülebilmesi için hâkim grubun benimsediği değerlerin, yaşam biçiminin, fikirlerin ya da kültürün diğer gruplar tarafından içselleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda toplumu ahlaki ve politik manada yönlendiren hâkim grubun sosyo-politik liderliğinin muhalif grupların geniş bir kesimi tarafından fikir birliğiyle kabul edilmesi beklenmektedir. Hâkim grubun lider pozisyonunu kazanması ve sürdürmesi ise belirli şartlara bağlanmaktadır.

Evvela bir grubun hâkim pozisyonunu kazanması, üretim tarzlarında takındığı kilit rolle ilişkilendirilmektedir. Ekonominin gruplar arasındaki mücadelede etkin bir motivasyon kaynağı olduğunun altı çizilmektedir. Dolayısıyla hâkim gruba destek veren muhalif grupların, bunun karşılığında kendi sosyo-politik ve ekonomik çıkarlarının gözetilmesini beklediği anlaşılmaktadır (Augelli ve Murphy, 1993: 130). Ne var ki hâkim grubun muhalif grupların beklentilerine karşılık verebilmesi için öncelikle kendi çıkarlarını ve amaçlarını anlaması gerekmektedir. Bir grubun hegemon olma potansiyeli, üstlendiği role dair geliştirdiği öz farkındalığa dayanmaktadır. Ancak bu türden bir kavrayışla diğer gruplarla ilişki kurulabileceği, ortak çıkarlar tesis edilebileceği hatta ortak amaçlar doğrultusunda birlikte hareket edilebileceği ifade edilmektedir (Augelli ve Murphy, 1993: 131).

Öte yandan hâkim grubun lider pozisyonunu sürdürmesi, ahlaki ve entelektüel temelinin sağlamlığı ile bağdaştırılmaktadır. Bu bağlamda ortaya konan ideolojinin ve inşa edilen kurumların altını doldurması gereken bir evrensellik iddiasının olduğu ifade edilmektedir (Forgacs, 2000: 193). Hâkim grubun kendi hayati çıkarlarını korurken muhalif grupların çıkarlarını görmezden gelmemesi, taviz gibi görünse de özünde çok katmanlı ve aktif bir rıza zemini oluşturması hasebiyle anlamlıdır.

Gramsci, aktif rıza temelinden yoksun düzenleri "hükmetme" şeklinde adlandırmaktadır. Aldatmaca üzerinde kurulan ve toplumları hüküm altına alan bu gibi düzenlerin meşruiyetinin sorgulanmaya açık olduğu, istikrarsız bir duruş sergilediği ve zor unsurları ile desteklenmeye ihtiyaç duyduğu dile getirilmektedir (Gramsci, 1971: 506). Zor unsurlarının baskın hale gelmesi ise zayıflık olarak nitelendirilmektedir. Hegemonyanın sürdürülebilir kılınması için zor ve ikna unsurlarının dengelenmesi ve fiziki güç uygulanması halinde bunun dahi mümkünse halkın çoğunluğunun rızasına dayanması ve gazete gibi organlarla duyurulması gerektiğinin altı çizilmektedir (Merrinton, 1968: 155).

Hâkim grubun ikincil grupları yanına çekmesiyle Gramsci'nin tabiriyle bir "tarihsel blok" oluşturulması amaçlanmaktadır. Tarihsel blok kavramı, mevcut sosyo-politik ve ekonomik şartlar altında bir araya gelen, şartların değişmesi halinde ortadan kalkma potansiyeline sahip ve istikrarlı denilebilecek koalisyonları içermektedir (Gramsci, 2014: 140). Hegemonyanın vazifeleri arasında hem böyle bir tarihsel bloğun inşası hem de böyle bir tarihsel bloğun inşa edildiği maddi şartlara imkân sağlayan sosyal yapıların üretimi yer almaktadır. Hegemonik iktidarın başarısı, sosyal ve yapısal süreçler arasında dengeli bir ilişki kurmasına bağlanmaktadır (Joseph, 2002: 125).

Gramsci, devlet aygıtının hegemonik iktidarın kaynakları vasıtasıyla harekete geçme ve hegemonik iktidara yakın durma eğilimi sergilediği bir tarihsel süreç tarifi yapmaktadır (Gramsci, 2014: 193). Gramsci'nin devleti ne toplumun üzerine konumlandığı ne de toplumdan ayırdığı görülmektedir (Augelli ve Murphy, 1993: 129). Tarihsel blok, sivil

toplumdaki siyasi yapılanmanın ayakta kalmasını sağlayan bir “istinat duvarına” benzetilirken; basın gibi toplumların davranış kalıplarının biçimlenmesinde etkili olan ve hegemonun beklentileriyle uyumlu hareket eden kuruluşlar ise “çimentoya” benzetilmektedir (Cox, 1983: 164).

2. Aydınlar, Kamuoyu ve Kültürel Hegemonya

Gramsci, devlet kavramına yalnızca baskı unsurlarının ön plana çıktığı negatif bir anlam değil, aynı zamanda kitle iletişim araçları ve basın gibi eğitici organları olan pozitif bir anlam yüklemektedir (Robinson, 1996: 28). Bu bağlamda devletin, hegemonun beklentileriyle uyumlu ahlaki, etik ve siyasal prensiplerin çatısı altında toplanan, temsil gücü ve çekici etkisi yüksek olan entelektüeller ya da aydınlar ile özdeşleştirilmesi anlam kazanmaktadır (Gramsci, 2014, 244).

Peki hegemonyanın devamlılığı noktasında kritik önem atfedilen aydınlar kavramı ile ne kastedilmektedir? Bir yandan tarihsel süreklilikleri olan aydınlar olabileceği dile getirilirken, diğer yandan her toplumsal grubun kendi siyasetçisini ve iktisatçısını yarattığından bahisle bağımsız bir aydınlar grubu olamayacağı ifade edilmektedir. Dahası “modernleşen” dünyada aydınlar kavramıyla kastedilen grubun sınırlarının ve etkinlik alanlarının genişletildiği görülmektedir (Gramsci, 2012b: 218-220). Aydınlar, hegemonik düzen içerisinde değişim nüvesine sahip toplumlar için “bir rol model olma” (Gramsci, 2012b: 221-222) ya da “açıklama-meşrulaştırma uzmanı” olma vazifesi atfedilmektedir (Gramsci, 2012a, 166; Merrinton, 1968: 154).

Gramsci, tarihsel bağlamda gelişimlerini göz önüne aldığı aydınları, geleneksel aydınlar ve organik aydınlar biçiminde tasnif etmektedir. Geleneksel aydınların gelişimleri bakımından aralarında önemli farklar olmakla birlikte Avrupa’ya özgü olduğu ifade edilmektedir (Gramsci, 2012b: 226). Organik aydınlar tabiri dönemsel olmayan, yapısal ve görece kalıcı anlamlarında kullanılmaktadır (Cox, 1983: 169). Nitekim Gramsci, organik aydınlardan bahsederken ABD örneğine başvurmaktadır. Bu bağlamda kültürel ve ulusal kökenleri farklı olsa da bir ulusal çatı altında toplanan ve gerek doğrudan gerekse dolaylı biçimde diğer ulusları etkilemek suretiyle üzerlerinde çekici etki yaratmayı arzulayan bir grubun sözünü etmektedir (Gramsci, 2012b: 226).

Gramsci’ye göre sosyal sınıfların hegemonya üzerine verdiği mücadelenin başlaması, rızanın tesisi ve güç kullanımı arasında bir noktada konumlanan modern anlamdaki kamuoyunun ortaya çıkışıyla paralellik göstermektedir. Devletin, kimi zaman popülerlikten uzak bir eylem gerçekleştirmesi için kamuoyunun desteğini tesis etmesi ve bunun için geç kalmadan harekete geçmesi gerekmektedir. Devlet, sivil toplumda öne çıkan unsurları bir araya getirip örgütlemeyi ve negatif karşılama ihtimali olan siyasal iradesini kamu nezdinde anlamlı kılarak pozitif çevirmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle bir merkezde toplanan gücün tetikleyici etkisinin öncelikle kamuoyunda ve ardından bütün ulusun siyasal iradesi üzerinde belirleyici olduğu ve dahi muhalif grupları sınırlandırdığı ifade edilmektedir. Muhtelif grupların eğitim, basın, gazete ve dergi gibi organlar üzerinde hakimiyet kurmak için verdiği mücadele, tam da bu bağlamda anlam kazanmaktadır (Gramsci, 2014: 76).

Gramsci, insanların normal şartlar altında irrasyonel düşüncelere sahip olduğuna inanmakta ve insanları, karmaşık varlıklar şeklinde tanımlamaktadır. İnsanları motive edenin kısa vadeli bireysel çıkarlar ile sosyal sınıflarıyla ilintili uzun vadeli, kolektif ve büyük amaçlar olduğunu dile getirmektedir. İnsanların bahis konusu çıkar ve amaçları idrak etmesini diğerleriyle girdiği karşılıklı etkileşim ile ilişkilendirmektedir. Öte yandan siyasi liderlerin nesiller boyu aktarılan “tutarsız bilinci” süzgeçten geçirerek kolektif çıkarların menfaatine yönlendirebilmek için eğitim gibi merkezi roller üstelenme eğilimi gösterdiğine dikkat çekmektedir (Augelli ve Murphy, 1997: 37).

Bilincin biçimlenmesi bir süreç olarak görülmektedir. Bu sürecin şöyle bir seyir izlediği ifade edilmektedir: Bilginin zihne erişimi, zihinde şekillenmesi ve yeniden dağıtımına sokulması. Bilgi üretim teorisini çıkarlar ve kimlikler bağlamında yorumlayan Gramsci'ye göre her teori bir ihtiyaç doğrultusunda üretilmektedir. Bir başka ifadeyle bilgi bireysel olmaktan ziyade kolektif bir ürün olarak değerlendirilmektedir. Hâkim grup ile muhalif gruplar arasında gerek ahlaki gerekse kültürel zeminin inşasında etkili olan bilginin form, içerik ve geçerlilik bakımından kendi çıkarlarına ve amaçlarına uygun olarak belirlenmesi için çetin bir mücadele verilmektedir (Mannheim, 2003: 239-22).

Hem hegemonun dünya görüşüyle uyumlu bilginin hem de bütünlüklü bir felsefenin, siyaset teorisinin yahut ekonominin üretilmesi ve dahası tüm bunların toplumun çıkarlarıyla uyumlu olduğunun kanıtlanması, hâkim grubun aydınlarına ait bir sorumluluktur (Gramsci, 1971: 403). Hâkim grubun aydınları, ikna etme potansiyeli yüksek teoriler geliştirip bilgi üretirken, kendi yaşam biçimlerini, dünya görüşlerini ve amaçlarını öncelemektedir. Bu süreçte bir yandan toplumun kendi öncelikleri doğrultusunda bir nevi asimile olmasını sağlarken, diğer yandan muhalif grupların aydınları karşısında üstünlük kurması gerekmektedir. Zira hâkim grubun başarılı olması, aydınların desteğine ve muvaffakiyetine bağlanmaktadır (Augelli ve Murphy, 1993: 131).

3. Sivil Toplumda Dil, Kültür ve Felsefe Savaşı

Hâkim grubun kamuoyu üzerinde doğrudan ya da dolaylı biçimde belirleyici olduğu ideolojik sistemde basın organına etkin bir rol verilmektedir (Gramsci, 2012b: 66). Aydınlar tarafından üstlenilen faaliyetler arasında kültürel faaliyetleri, gazete ve dergi gibi yayıncılık faaliyetlerini, eğitim alanındaki faaliyetleri ve cadde mimarisi gibi şehircilik faaliyetlerini saymak mümkündür. Hegemonun aydınları tarafından yürütülen entelektüel faaliyetler hem kendilerine özgü kültürel ortamı tesis etmeye yöneliktir ve hem de kendi içlerinde barındırdıkları bütünlük, ahenk ve dayanışma hissiyle hareket etme eğilimindedir (Gramsci, 2012b: 220-229).

Kendi döneminde askeri bağlamda yaşanan güç kaybının kültürel bağlamda etkilerine şahitlik eden Gramsci, kültür merkezinin İngiltere'den ABD'ye doğru bir değişim gösterdiğine dikkat çekmektedir. Gramsci, entelektüel faaliyet alanındaki dönemsel gelişmeleri hem kültürel merkezin ABD'ye kayması hem de kültürel kitapların içerik bakımından yaşadığı değişim başlıkları altında ele almaktadır. Kültürel ürünlerin içerik bakımından toplumsal hayatın nüvelerini taşıdığını ve hâkim grup ile muhalif gruplar arasındaki ilişkiden bağımsız olmadığını ifade etmektedir (Gramsci, 2012b: 284). Neticede yaşam biçimleri üzerinden verilen mücadelede hâkim grubun mevziileri güçlendirdiği ve aydınların hegemonyayı sürdürmek için kültürel faaliyetler üstlendiği vurgulanmaktadır (Gramsci, 2012a: 151-153).

Gramsci tarafından siyaset, hegemonya mücadelesinin ya da savaşın bir tür uzantısı olarak yeniden yorumlanmaktadır (Okur, 2015: 50). Savaş tabiriyle muhtelif siyasal önderlikler arasında cereyan eden rekabet ve çatışmalar işaret edilmektedir. Müttefiklerin kimi zaman birlik kurduğuna kimi zamansa ya birliği tesis edemediğine ya da dağıttığına dikkat çekilirken, bu durum siyasetin doğasına bağlanmaktadır (Gramsci, 2011: 416). Siyasi mücadelenin askeri savaşla mukayese edildiğinde daha karmaşık bir yapıya sahip olduğu ifade edilmektedir. Zira askeri bir savaş mevzu bahis olduğunda düşman askerlerin mağlubiyeti, orduların yok oluşu, belirli bölgelerin işgali ya da barışın tesisi gibi savaş halinin son bulduğunu anlatan işaretlere rastlanmaktadır. Oysa siyasi mücadele düşman ordunun silahsızlandırılması ya da fethin nihayete ermesi halinde bile sürmektedir (Gramsci, 2011: 261).

Gramsci, savaş stratejilerini ele alırken yer altı savaşı, manevra savaşı ve mevzi savaşı ayrımına başvurmaktadır. Yeraltı savaşı, gizlice toplanan silahlı grupların verdiği mücadeleyle (Gramsci, 2011: 261); manevra savaşı, devletin hegemonya kaynakları ile harekete geçemediği ve başarı sağlayamadığı noktada devam eden ve zor unsurlarının öne çıktığı mücadeleyle (Gramsci,

2012a: 250); mevzi savaşı ise, hegemonyanın tesisi için ortaya konan, ikna unsurlarının öne çıktığı ve bir dizi siperden oluşan ideolojik mücadeleyle (Gramsci, 2014: 27) özdeşleştirilmektedir.

Sivil toplumdaki ortak düşünce, inanış ve fikir ya da geniş kitleler tarafından benimsenen düşünce sağduyu kavramıyla açıklanmaktadır (Colucci, 1999: 154). Mevzubahis kavramı gerek sözlük anlamı gerekse metaforik anlamda geliştirmek maksadını taşıyan Gramsci, dile kültür ve felsefenin taşıyıcılarından biri olma misyonunu yüklemekte ve bir sipere benzettiği dili, sivil toplumdaki mevzi savaşına konu etmektedir (Ives ve Lacorte, 2010: 293-294). Zira insanların kalplerini ve zihinleri kazanarak rıza unsurlarına dayalı hegemonik bir düzen inşa etme sürecinde manevra savaşlarından ziyade dil gibi bir dizi siperden oluşan mevzi savaşları ön plana çıkmaktadır. Esasen bazı gruplar tarafından kaçınılmaz olarak görülen manevra savaşına imkân sağlayanın dahi hegemonya mücadelesinin bir tür uzantısı olan siyasetin ta kendisi olduğuna dikkat çekilmektedir (Gramsci, 2011: 260).

Birbiriyle uyumlu ve dayanışma halindeki hâkim grubun çözülmesi durumunda bunun ardında yatan nedenlerin ne olduğu ve kültürel hegemonyanın yeniden nasıl inşa edileceği gibi sorular gündeme gelmektedir. Bu bağlamda hegemonyanın stratejik inşasında rol oynayan mevzi savaşına örnek teşkil eden kavramlardan biri olan ve pasif veyahut apolitik konumdaki kitlelerin harekete geçmesi anlamında kullanılan “pasif devrim” kavramına ayrı bir parantez açılmaktadır. Esasen pasif devrim kavramının, hâkim grubun yükselen muhalefetin vadettiği programı kısmen benimseyerek iktidarını koruması anlamını da kapsayacak biçimde farklı noktalarda birden fazla anlamda kullanıldığı dikkat çekmektedir. Ancak bu çalışmada mevzi savaşına örnek teşkil eden yönüyle ele alınmaktadır (Gramsci, 2014: 74). Bu doğrultuda muhalif siyasal iradenin güçlenerek büyümesi sonucu mevcut gücü azalan ve hegemonik iktidarını kaybeden taraf kendini bir diğerinin gelişimini izlerken bulmaktadır. Muhakkak ki bu tarz durumlar, devletlerin tüm kaynaklarını ortaya koymak suretiyle yürüttüğü dünya savaşları gibi geniş çaplı hadiseler neticesinde yaşanmaktadır (Gramsci, 2014: 179).

4. Devlet ve Sivil Toplum Kompleksi

Gramsci'nin hegemonya üzerine düşünceleri, Cox tarafından yeniden yorumlanmış ve uluslararası ilişkiler alanına uyarlanmıştır. Cox, devleti sadece devlet aygıtı ile sınırlandırmayarak devlet ve sivil toplum kompleksine dair farklı formları, çeşitli ifade biçimlerini ve yeni sınırları ön plana çıkarmaktadır (Cox, 1981: 127-128). Devlet ile sivil toplum arasındaki ilişkiye odaklanan Cox'a göre kavramlar arasındaki geleneksel denilebilecek ayırım hem uluslararası ve ulusal düzeyde yaratılan yapay ayrıma zemin hazırlamakta hem de sistemik-yapısalcı bakış açısını desteklemektedir (Bouillon, 2004: 241).

Hâkim grubun sivil toplum ve devlet üzerinde etkinliğini arttırıp hegemonyanın kaynağı olma niteliği uluslararası boyut kazandığında iktidarı kurumsallaşmakta ve oluşturduğu yapılar düşünce biçimleri üzerinde belirleyici olmaktadır (Okur, 2015: 56). Gramsci'nin perspektifine benzer biçimde sivil toplumun bir yandan şekillendirme yönünün öne çıktığı otonom bir yapısı olduğu, diğer yandan ise zor ve rıza unsurlarının iç içe geçtiği devlet tarafından şekillendirilmeye açık bir yapısı olduğu dile getirilmektedir. Bir başka ifadeyle diyalektik, sivil toplumun doğasına içkin bulunmaktadır. Ayrıca sivil topluma istikrar, yeniden üretim ve dönüşüm misyonları yüklenmektedir (Cox, 1999: 4-5). Nitekim ekonomik, politik ve sosyal yapıların meydana gelişine dair politik analizlerinde Cox, sivil toplumun da sürece dahil olduğu bir tasniften yanadır. Bu bağlamda devletleri tek-tipleştirmeyerek (Okur, 2015: 55) devlet biçimlerine veya devlet biçimlerinin kimi zaman dünya düzeni tarzı üstten kimi zamansa sivil toplum gibi alttan gelen baskılar karşısındaki değişimine odaklanmaktadır (Cox ve Sinclair, 1996: 3).

Sivil toplum, kamusal hayatın biçimlenmesinde belirleyici olmak için muhtelif gruplar arasında verilen güç mücadelesine zemin teşkil etmektedir (Cox, 1999: 27). Siyasal otorite, sivil toplum zayıf olduğu takdirde dışlayıcı ve gizli politikalara; geniş katılımcı olduğu takdirde kapsayıcı, açık ve sorumluluğu arttırıcı politikalara yönelmektedir (Cox, 1999: 14-15). Zira sivil toplum, fikirlerin mücadele halinde olduğu, biçimlendiği ya da dönüştüğü ve yeni düşünce biçimlerinin doğduğu bir alan olarak tanımlanmaktadır (Cox, 1999: 10). Düşünce biçimindeki dönüşümün doğrudan ve bilinçli olarak gerçekleştirilmesine yönelik çabalar ise ideoloji ile ilişkilendirilmektedir (Cox, 1981: 128-130).

Cox'un devletler arası ilişkileri analiz ederken başvurduğu kavramlardan biri hakimiyettir. Güçlü addedilen bir devletin kurduğu hakimiyetin hegemonyanın bir parçası olduğu ancak hegemonyayı tarif etmek için yetersiz kaldığı vurgulanmaktadır. Hegemonya tabiri gerek devlet gerekse devlet dışı aktörler üzerinde etkili olan düzenin doğası ile ilgili değerlerin, düşüncelerin ve davranışların yapısı anlamında kullanılmaktadır. Hegemonik bir düzen söz konusu olduğunda bahis konusu değerlerden istikrar ve kesinlik göstermesi beklenmektedir. Dahası bu biçimdeki değerlerin yapısı, çoğunlukla hâkimiyet kurmakla birlikte etki alanı hegemonya inşa edebilecek kadar geniş olmayan devletlerde rastlanan gücün yapısı aracılığıyla desteklenmektedir. Hegemonyanın kaynağında hâkim devletteki hâkim grupların, ikincil devletlerdeki hâkim grupların rızasını tesis etme potansiyeli taşıyan ve meşrulaştırma işlevi gören değerler, düşünceler ve davranışlar bulunmaktadır. Neticede hâkim grubun diğerleri üzerinde çekici etki yaratan faaliyetleri hem hegemonyanın genişlemesine hem de varlığını sürdürmesine yol açmaktadır (Cox ve Sinclair, 1996: 139, 151).

En nihayetinde Cox tarafından hegemonyanın sınırları çizilirken, hâkim grubun elindeki maddi güç kaynakları ile muhalif gruplar üzerinde oluşturduğu zorlamayı, ortak çıkarlar ve büyük amaçlar etrafında toplanan rıza ile desteklemesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Bir devletin "dünya hegemonu" olması, gücünün yayılmasının hem kendi devletindeki hem de ikincil devletlerdeki vatandaşların çıkarlarıyla ve amaçlarıyla uyumlu olduğuna ilişkin güvence verebilmesine bağlanmaktadır (Arrighi, 1993:150-151). Dahası hegemonyayı diğer hakimiyet türlerinden ayırmakla kalmayan Cox, tarihsel yapılar üzerinde etkili üçlü bir kavram seti sunmaktadır: Maddi kabiliyetler, fikirler ve kurumlar.

5. Maddi Kabiliyetler, Fikirler ve Kurumlar

Maddi kabiliyetler potansiyel olarak hem yıkıcı hem de yıkıcı olma özelliklerini içinde barındırmaktadır. Dinamik bir forma, teknolojik ve örgütsel yeteneklere ve bunların doğal kaynaklarına sahiptir. Yapıların özünde, zorlama unsurlarının her an kullanıma hazır olduğu maddi güç ilişkilerinin olduğu düşünülmektedir. Bir başka ifadeyle yapılar tarif edilirken zayıf olana güçlü olan tarafından had bildirilebileceğinin altı çizilmektedir. Ne var ki güç ilişkilerinin zayıf olanların nazarında meşrulaştırılmasına çıkan yol yalnızca zorlama unsurlarından geçmemektedir. Zayıf olanların rızasının sağlanması ve kendilerinden beklenen eylemi ortaya koyması için güçlü olanın hegemonik bir düzen kurmaya yönelmesi, liderliğini yalnızca ferdi çıkarlarını gözetecek biçimde sınırlandırmayıp, evrensel ve ortak çıkarları gözetecek ve gerektiğinde taviz verecek biçimde genişletmesi beklenmektedir (Cox, 1981: 136-137).

Fikirler, genel olarak iki farklı biçimde kategorize edilmektedir. İlk olarak özneler arası anlamlar ve davranışlara akseden alışkanlıkların yahut beklentilerin devamına imkân kılan yani sosyal ilişkilerin doğasıyla ilgili kavramlar kastedilmektedir. Modern dünya siyasetinin bir parçası olan kavramlar dizisinden bahsedilirken "insanların organize halde ve sınırları belli bir alanda otoriteyi elinde bulunduran devletin kontrolünde hareket ettiğinden, devletler arası ilişkilerin diplomatik temsilcilikler aracılığıyla tesis edildiğinden, ilişkilerin devamlılığında devletlerin ortak çıkarına hizmet eden katı kuralların belirleyici olduğundan, devletler arasında yaşanan

anlaşmazlıkların evvelden saptanan kurallar ve yöntemler çerçevesinde ele alındığından” bahsedilmektedir (Cox, 1981: 136).

İkinci olarak, muhtelif gruplarca desteklenen sosyal yapı içerisindeki düzenin kolektif imajları kastedilmektedir. Belirli toplumlarda güç ilişkilerinin doğası ve meşruiyeti, adalet ve toplumun yararı gibi mefhumların ele alınış biçimi farklılık arz etmektedir. Özneler arası anlamlar, belirli tarihsel yapılarda çoğunlukla ortak çatı altında toplanmakta ve sosyal söylem için ortak bir temel inşa etmektedir. Bir başka ifadeyle bireylerin bir çok parçadan oluşan düşüncelerinin derlenmesiyle oluştuğunu söylemek mümkündür. Kolektif imajlar ise, yeniden inşa süreçlerinde etkili olan grupların ve bu grupların aydınlarının düşünce biçimleriyle uyum arz eden zihni inşalardan geçmektedir. Muhtelif grupların kolektif imajlar üzerinden yürüttüğü mücadele alternatif yapıların mümkün olduğunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir (Cox, 1981: 136, 153).

Kurumsallaşma hem çatışmayı önleme hem de düzeni ve istikrarı tesis etme kabiliyeti bağlamında hegemonya ile özdeşleştirilen bir kavramdır (Cox, 1987: 65). Kurumların kendi düşünce biçimleri ile uyumlu güç ilişkilerinin devam etmesinde etkin rol oynadığı veyahut kendi düşünce biçimlerine uygun kolektif imajları desteklediği ifade edilmektedir. Belirli bir düşünce biçimi üzerine inşa edilen kurumlar, muhtelif eğilimler arasında yürütülen mücadeleler için bir zemin teşkil etmektedir. Ayrıca muhtelif eğilimlerin yön verdiği rakip kurumların ortaya çıkmasına imkân sağlama potansiyeli taşımaktadır. Neticede kurumların, maddi kabiliyetlerin ve fikirlerin gelişim aşamasında rol aldığı ve bu iki kavramın karışımı olduğu dile getirilmektedir (Cox, 1981: 136-137).

Dünya düzeninin yapısal özelliklerini belirleme ihtiyacından ortaya çıkan maddi kabiliyetler, fikirler ve kurumlar arasında uyum vardır. Üretim ilişkilerinin biçimlendirdiği toplumsal güçler, bu uyumun kaynakları arasında sayılmaktadır. Toplumsal güçlerin devletlere mahsus olmadığı ve belirli zamanlarda devletin sınırlarını aşabildiği dile getirilmektedir. Cox’a göre güç, toplumsal süreçler sonucunda oluşmaktadır (Cox, 1981: 141). En nihayetinde Cox’un üçlü kavram setinin bilhassa dahili olan çatışmaları çözüme bağlarken güç kapasitesini minimum düzeye indirme konusunda işaret ettiği usullere bakıldığında, Gramsci’nin tarif ettiği hegemonya kavramıyla benzer bir yol izlediği anlaşılmaktadır (Cox, 1981: 136-137).

6. Evrensel Vizyon ve Dünya Hegemonu

Hegemonik iktidarın hâkim sosyal gruplarda karşılık bulduğu durumlarda devlet, tarihsel bloğun üstlendiği ortak kültür propagandası aracılığıyla hem uyumu tesis etmekte hem de halihazırdaki kimliğini muhafaza etmektedir (Cox, 1983: 168). Hâkim grubun çıkarlarıyla uyumlu olan ve evrensel nitelik taşıyan zihni inşa süreçlerinde entelektüellere yüklenen misyon ön plana çıkmaktadır. Entelektüellerin faaliyetleri hatta mitler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Cox, 2000: 232). Gramsci nazarında hemen herkes bir biçimde entelektüel olmakla birlikte insanların yalnızca bir kısmı tam zamanlı biçimde sosyal yükümlülüklerini ifa etmektedir (Cox, 1983: 168). Cox tarafından ise kolektif çabaya katılarak sorumluluk alma eğilimi gösteren insan sayısının gün geçtikçe arttığına dikkat çekilmektedir (Cox, 2000: 233).

Hegemonyanın tesisi için öncelikle evrensel bir vizyon oluşturulması gerekmektedir. Hegemon tarafından ekonomik küreselleşme veyahut kültürel nüfuz gibi alanlarda gizlice yürütülen faaliyetlere bir müddet sonra politik veyahut askeri alanlarda açıkça yürütülen faaliyetler ve sergilenen meydan okuyucu tavırların da eklendiği ifade edilmektedir (Cox, 2000: 230). Öte yandan çıkarlar arasındaki rekabetin sürekliliği düşünüldüğünde muhtelif grupların çıkarları doğrultusunda sağladıkları uzlaşma üzerine kurulu olan birlikteliğin ya da bloğun kalıcılıktan ve bütünlükten uzak olduğunu söylemek mümkündür (Joseph, 2002, 93-94).

Dünya düzeni söz konusu olduğunda ise hegemonik konsept gerek devletlerarası gerekse küresel düzeydeki sivil toplum üzerinden yürütülen çatışmaların düzenlenmesi anlayışına dayanmaktadır. Tarihsel bağlamda bu gibi hegemonyaları, sosyo-ekonomik yapılarda esaslı değişiklikler, bir başka ifadeyle devrimler deneyimleyen güçlü devletler kurmaktadır. Devrimle birlikte devletin sınırlarını aşma potansiyeline sahip yüksek bir enerji ortaya çıkmaktadır. Tam da bu noktanın hâkim gruplar tarafından tesis edilen dahili hegemonyanın sınır dışına doğru hareket ederek genişlemesinin ve dünya hegemonu haline gelmesinin başlangıç aşamasına denk düştüğünü söylemek mümkündür. Dahili hegemon, sosyo-ekonomik kurumlar ile kültürel ve teknolojik alanlarda harici devletlerin sivil toplumu üzerinde çekici etki yarattığı bu aşamada bir rol modele dönüşmektedir. Hegemonyanın bu şekilde yayılması, Cox'un tabiriyle ikincil devletlerde bir "pasif devrim" etkisi yaratmaktadır. Esasen ikincil devletlerdeki ne sosyo-ekonomik ne de politik yapılar birebir aynı değişim süreçlerden geçmektedir. Ne var ki ikincil devletlerde mevcut güç yapılarını muhafaza ederek hegemonik modelin özündeki öğeleri bünyesine dahil etme eğilimine rastlanmaktadır. Ayrıca hegemonik modele içkin sosyo-kültürel öğelerin siyasal öğeler ile mukayese edildiğinde ikincil devletler tarafından daha kolay içselleştirildiği görülmektedir. Dünya hegemonu modeline yakından bakıldığında hegemonyanın merkezde yoğun ve istikrarlı, çevrede ise seyrek ve çelişkili bir doku sergilediği anlaşılmaktadır. Toparlanacak olursa dünya hegemonyası, sosyo-ekonomik ve politik yapıların bir bütünlük arz ettiği, devletler ve ulusal sınırları aşarak yayılmaya yönelik bir tutum benimseyen sivil toplum güçleri için davranış kalıpları oluşturan "evrensel normlara, kurumlara ve mekanizmalara" denk düşmektedir (Cox, 1983: 171-172).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Eleştirel kuram perspektifinden kaleme alınan bu çalışmada Gramsci ve Cox'un hegemonik iktidarın doğasının ne olduğuna dair ortaya koyduğu analizleri mercek altına alınmıştır. Bu bağlamda hegemonya, hegemonik düzen, kültürel hegemonya, dünya hegemonu, sivil toplum, organik aydınlar, kamuoyu, sağduyu, pasif devrim, evrensel vizyon, maddi kabiliyetler, fikirler ve kurumlar gibi öne çıkan kavramlar detaylıca incelenmiştir. Gramsci'nin nazarında hegemonik iktidar, zorlama ve ikna unsurlarının belirli sosyo-kültürel, politik ve ekonomik koşullar altında birbirini dengelediği bir düzene dayanmaktadır. İktidarın başarısı, sivil toplumdaki güç ilişkilerinde kurduğu denge ile bağdaştırılmaktadır. Dahası hâkim grubun çıkarlarıyla uyumlu yaşam biçiminin, değerlerin ya da kültürün inşasında aydınlar grubuna ve entelektüel faaliyetlere özel önem atfedilmektedir. Cox'un ise Gramsci'nin kültür ve iktidar hakkındaki düşüncelerini yeniden yorumlayarak uluslararası ilişkiler disiplininin gündemine taşıdığı görülmektedir. Cox hegemonyayı açıklarken maddi kabiliyetler, fikirler ve kurumlar şeklinde sıralanan ve hem birbirleriyle hem de hâkim grubun çıkarlarıyla uyumlu olan bir kavram dizisinden faydalanmaktadır.

Gerek Gramsci'nin gerekse Cox'un metinlerinden hegemonik sistemlerin sadece devletler arasındaki ilişkiler üzerine kurulmadığı sonucuna varılmaktadır. Hâkim güç kimi zaman devlete, kimi zaman devletlere, kimi zaman ise devlet-özel aktörler koalisyonuna denk düşebilmektedir. Hegemonya, zorun zırhı ile muhafaza edilen ve aktif rıza temeline dayanan bir tür uzlaşma anlamına gelmektedir. Hegemonyanın öncelikle sivil toplumda doğduğu, akabinde hâkim grubun devleti denetim altına aldığı ve sınır dışına doğru yayılmak suretiyle etkinlik alanını genişlettiği bir süreç yaşanmaktadır. Belirli bir zaman ve mekân bağlamında ortaya çıkan ve ortak çıkarlara dayanan tarihsel blok, üzerinde çekici etki yarattığı ikincil ülkelerle hem devletten devlete ilişki kurmakta hem de sivil toplum temelinde müttefiklik ilişkisi tesis etmektedir. Bahis konusu müttefiklerden kendi ülkelerinde hâkim konumda olmaları veya iktidar mücadelesinde muhalif gruplarla rekabet edebilme potansiyeli taşımaları beklenmektedir. Böylelikle ikincil ülkelerdeki hegemonik iktidarın, dünya hegemonunun bir nevi uzantısı haline gelmesi ve hegemonia ait

değerleri, yaşam biçimini, fikirleri ya da kültürü kendi toplumuna taşıması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda ikna potansiyeli yüksek aydınlar grubu ve yürütülen entelektüel faaliyetler etkili bir araç haline gelmektedir.

Bu çalışmada Gramsci-Cox'un teorik dünyasının odaklandığımız kısımları, hegemonya, sivil toplum, iktidar ve kültür üzerine yapılan araştırmalarda başvurulmak için elverişli ve geniş kapsamlı kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Bu yönüyle de sosyo-kültürel unsurların en az politik, ekonomik ve askeri unsurlar kadar önem kazandığı bir dönemde kaleme aldığımız çalışmamız, sonraki araştırmalara katkı sağlayabilecek bir zihin haritası oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Altay, Ş., (1983). Açıklamalı Hukuk ve Sosyal Bilimler Sözlüğü. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Augelli, E. ve Murphy, C. N., (1993). "Gramsci and International Relations: A General Perspective and Example From Recent US Policy Toward the Third World", Stephen G. (ed), Gramsci, Historical Materialism and International Relations içinde, Cambridge: Cambridge University Press, 127-147.
- Augelli, E. ve Murphy, C. N., (1997). "Consciousness, Myth and Collective Action: Gramsci, Sorel and the Ethical State", Stephen G., James H. M. (ed), Innovation and Transformation in International Studies içinde, Cambridge: Cambridge University Press, 25-38.
- Bouillon, M. E., (2004), "Gramsci, Political Economy, and the Decline of the Peace Process", Critique: Critical Middle Eastern Studies, 13(3), 239-264.
- Colucci, F. P., (1999). "The Relevance to Psychology of Antonio Gramsci's Ideas on Activity and Common Sense", (ed), Perspectives on Activity Theory içinde, Cambridge: Cambridge University Press, 147-162.
- Cox, R. W ve Timothy J. S., (1996). Approaches to World Order. Cambridge: Cambridge University Press,
- Cox, R. W., (1981). "Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory", Millenium: Journal of International Studies, 10(2), 126-155.
- Cox, R. W., (1983). "Gramsci, Hegemony and International Relations: An Essay in Method", Millenium: Journal of International Studies, 12(2), 162-175.
- Cox, R. W., (1987). Production, Power, and World Order: Social Forces in the Making of History. New York: Columbia University Press.
- Cox, R. W., (1999). "Civil Society at the Turn of the Millennium: Prospects for an Alternative World Order", Review of International Studies, 25(1), 3-28.
- Cox, R. W., (2000). "Thinking About Civilizations", Review of International Studies. 5(26), 217-234.
- Forgacs, D., (2000). The Gramsci Reader: Selected Writings 1916-1935. New York: New York University Press.
- Gill, S. R. ve Law, D., (1989). "Global Hegemony and the Structural Power of Capital", International Studies Quarterly. 33(4), 475-499.
- Gramsci, A., (1971). Selections from the Prison Notebooks of Antonio Gramsci, Çev. Quentin H. ve Geoffrey N. S., London: Lawrence & Wishart.

- Gramsci, A., (2011). Hapishane Defterleri: Cilt 1, Çev. Ekrem E., İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Gramsci, A., (2012a). Hapishane Defterleri: Cilt 3, Çev. Barış B., İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Gramsci, A., (2012b). Hapishane Defterleri: Cilt 2, Çev. Barış B., İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Gramsci, A., (2014). Hapishane Defterleri: Cilt 4, Çev. Barış B., İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Ives, P. ve Rocco L., (2010). Gramsci, Language, and Translation. Plymouth, Lexington Books.
- Joseph, J., (2002). Hegemony: A Realist Analysis. London: Routledge.
- Mannheim, K., (2003). Ideology and Utopia: Collected Works of Karl Mannheim Volume One. London: Routledge.
- Merrinton, J., (1968). "Theory and Practice in Gramsci's Marxism", The Social Register: A Survey of Movements & Ideas, 5, 145-176.
- Okur, M. A., (2015). "Gramsci, Cox ve Hegemonya: Yerelden Küresele, İktidarın Sosyolojisi Üzerine", Uluslararası İlişkiler, 12(46), 131-151.
- Okur, M. A., (2015). Emperyalizm, Hegemonya, İmparatorluk: Tarihsel Dünya Düzenleri ve Irak'ın İşgali. 3. Bs. İstanbul: Ötüken.
- Ransome, P., (2011). Antonio Gramsci Yeni Bir Bakış, Çev. Ali İ. B., Ankara: Dipnot Yayınları.
- Robert W. C., (1981). "Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory", Millenium: Journal of International Studies, 10(2), 128-127.
- Robinson, W. I., (1996). Promoting Polyarchy: Globalization, US Intervention, and Hegemony. Cambridge: Cambridge University Press.
- Robinson, W. I., (1996). "Globalization, the World System, and "Democracy Promotion" in U.S. Foreign Policy", Theory and Society, 25(5), 615-665.

EXTENDED ABSTRACT*GENİŞLETİLMİŞ ÖZET***HEGEMONY REINTERPRETED IN THE CONTEXT OF CRITICAL THEORY: THE
RELATION BETWEEN CIVIL SOCIETY, POWER, AND CULTURE**

In the communication age, the relationship of international politics with parameters such as cultural attractiveness becomes more of an issue at least as significant as its relation to economic, political, and military power elements. This situation means that the need for the state to rely on the active consent of civil society has increased and makes studies to understand the nature of the relation between power and civil society even more important. This study focuses on the nature of the relationship between civil society and culture, based on the pre-admission that culture can be considered as a tool in the construction of hegemonic power. In this context, the debates led by Antonio Gramsci and Robert Cox, related to the source of hegemonic power, the construction of hegemonic order, and the continuity of hegemony besides the concepts put forward in the light of those discussions are examined. More specifically, prominent concepts such as hegemony, hegemonic order, cultural hegemony, world hegemony, civil society, organic intellectuals, public opinion, common sense, passive revolution, universal vision, material capabilities, ideas and institutions have been examined in detail. From the perspective of Gramsci, hegemonic power is related to an order in which the elements of coercion and persuasion balance each other under certain socio-cultural, political and economic conditions. Besides the success of the government is considered to be associated with this balance in the power relations. On the other hand, Cox reinterprets those debates on culture and power and brings a set of concepts, which are compatible both with each other and with the interests of the hegemon, to the agenda of the discipline of international relations. As a result, it is concluded that hegemonic systems are not limited to interstate relations, potency takes its roots in civil society and is based on consent, and intellectuals play a critical role via cultural activities. All in all, the study contributes to the literature through the revealed conceptual framework and constructed mind map.

KATKI ORANI BEYANI VE ÇIKAR ÇATIŞMASI BİLDİRİMİ

Sorumlu Yazar <i>Responsible/Corresponding Author</i>	SEDA GÜREL			
Makalenin Başlığı <i>Title of Manuscript</i>	Eleştirel Kuram bağlamında Yeniden Yorumlanan Hegemonya: Sivil Toplum, İktidar ve Kültür İlişkisi			
Tarih <i>Date</i>	26.12.2022			
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme vb.) <i>Manuscript Type (Research Article, Review etc.)</i>	Araştırma Makalesi			
Yazarların Listesi / List of Authors				
<i>Sıra No</i>	Adı-Soyadı <i>Name - Surname</i>	Katkı Oranı <i>Author Contributions</i>	Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Destek ve Teşekkür (Varsa) <i>Support and Acknowledgment</i>
1	SEDA GÜREL	MAKALEYE EŞİT ORANDA KATKI SAĞLANMIŞTIR	ÇIKAR ÇATIŞMASI BULUNMAMAKTADIR.	
2	MEHMET AKİF OKUR	MAKALEYE EŞİT ORANDA KATKI SAĞLANMIŞTIR	ÇIKAR ÇATIŞMASI BULUNMAMAKTADIR.	